

RWS INFORMATIE -

Integraal Veiligheid Plan (IVP)

Project: GO HWN 2027-2028 (Friesland)

Datum	1 september 2025
Status	Definitief

Coördinator Ontwerpfase
Coördinator Uitvoeringsfase

K. Kamstra
Nog niet bekend. Wordt ingevuld
na opdrachtverstrekking aan de
uitvoerende partij.

Colofon

Documentinformatie

Uitgegeven door	GO HWN 2027-2028 (Friesland)
Technisch manager	K. Kamstra
Telefoon	+31653420969
Opgesteld door	Bart Fockens
Versie	2.0
Status	Definitief

Acceptatie

Uitgegeven door:		Paraaf:	Datum:
Opsteller(s)	Naam		Datum
Vrijgave	K. Kamstra		Datum
Technisch manager:			
Vrijgave	A. Heidstra		Datum
V&G-Coördinator			
Vaststelling	M. Postema		Datum
Project Manager:			

Versiebeheer

2.0	1-9-2025	Definitief
1.0	21-7-2025	Definitief
0.1	24-6-2025	Concept

Inhoud

Inleiding 7

1 Uitgangspunten en randvoorwaarden 9

- 1.1 Beleidsverklaring veiligheid Rijkswaterstaat 9
- 1.2 Ambitie en doelen 10
- 1.3 Gedragsregels voor projectmedewerkers 10
- 1.4 Relevante veiligheidsdomeinen 10

2 Het project 11

- 2.1 Reikwijdte en grenzen project 11
- 2.2 Betrokken partijen 13
- 2.3 Coördinator Ontwerpfase, V&G-coördinator en Coördinator Uitvoeringsfase 13
- 2.4 Planning van de werkzaamheden 15

3 Maatregelen 16

- 3.1 Ontwerprisico 16
- 3.2 Hulpverlening 17

4 Afspraken 19

- 4.1 Afstemming integrale veiligheid en coördinatie 19
- 4.2 Actualisatie IVP en RI&E 19
- 4.3 Warme overdracht 19

5 Wijze van toezicht 21

- 5.1 Toezicht door de opdrachtgever 21
- 5.2 Toezicht door de opdrachtnemer 21

6 Verantwoording van BTO-keuzen 23

7 Opleiding en instructie 25

- 7.1 Voorlichting 25
- 7.2 Opleiding 25

Bijlage A Definities 27

Bijlage B Ontwerp RI&E 29

Inleiding

Dit IVP is de invulling van het wettelijk vereiste V&G plan voor arbeidsveiligheid, uitgebreid met de overige specifieke veiligheidsdomeinen voor Rijkswaterstaat. Als Opdrachtgever heeft Rijkswaterstaat de verantwoordelijkheid om tijdens de ontwerpfase dit IVP:

- Op te (laten) stellen en;
- Onderdeel te laten zijn van het contractdossier en;
- Beschikbaar te stellen op de bouwlocatie alvorens de uitvoeringswerkzaamheden van start gaan (= moment dat opdrachtnemers op de bouwlocatie komen”).

Als er fysieke werkzaamheden op de bouwlocatie worden uitgevoerd, is de opdrachtnemer vervolgens verantwoordelijk voor het uitvoeren van dit IVP en het actualiseren ervan zodra de uitvoeringswerkzaamheden daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij risicovolle werkzaamheden of als via een ander contract een nieuwe partij op de bouwlocatie werkzaamheden gaat verrichten. In deze gevallen zal de Coördinator Uitvoeringsfase namens de opdrachtnemer, in overleg met de Coördinator Ontwerpfase namens de opdrachtgever, moeten zorgen voor de noodzakelijke afstemming en coördinatie.

Dit IVP is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 1: een beschrijving van de RWS veiligheidsambitie alsmede de project specifieke veiligheidsdoelstellingen.
- Hoofdstuk 2: een beschrijving van het tot stand te brengen bouwwerk, een overzicht van de betrokken ondernemingen op de bouwlocatie, de naam van de coördinator Ontwerpfase en van de coördinator Uitvoeringsfase;
- Hoofdstuk 3: de maatregelen die volgen uit de risico-inventarisatie en -evaluatie, bedoeld in bijlage B;
- Hoofdstuk 4: de afspraken met betrekking tot de uitvoering van de maatregelen, bedoeld in hoofdstuk 3;
- Hoofdstuk 5: de wijze waarop toezicht op de maatregelen wordt uitgeoefend;
- Hoofdstuk 6: de bouwkundige, technische en organisatorische keuzen die in verband met de veiligheid en gezondheid van de werknemers en zelfstandigen in de uitvoeringsfase worden gemaakt alsmede de onderzoeken en rapporten die de onderbouwing van deze keuzen ondersteunen;
- Hoofdstuk 7: de wijze waarop voorlichting en instructie aan de werknemers op de bouwplaats wordt gegeven.
- Bijlage B: een inventarisatie en evaluatie van de specifieke gevaren voor het betreffende bouwwerk (de objectrisico's) en specifieke gevaren die het gevolg zijn van de gelijktijdige en achtereenvolgende uitvoering van de bouwwerkzaamheden en in voorkomend geval van de wisselwerking met doorgaande exploitatiewerkzaamheden (de samenlooprisico's);

Dit IVP is een coördinatie document dat zal worden aangepast indien wijzigingen in de praktijk daar aanleiding toe geven. Zie hiervoor de tabel “versiebeheer” in de colofon. Voorbeeld: in het IVP voor een vijfjarig onderhoudscontract kan bij de voorbereiding nog niet worden voorzien welke partijen in het vijfde jaar ingeschakeld gaan worden. Zodra dat wel bekend is, zal het IVP hierop moeten worden aangepast.

Indien volledig ingevuld en correct gebruikt voldoet dit IVP aan de wettelijk vereisten voor een V&G-plan; hierdoor is een separaat V&G-plan niet nodig.

1 Uitgangspunten en randvoorwaarden

1.1 Beleidsverklaring veiligheid Rijkswaterstaat

Met deze beleidsverklaring beloven wij, team Rijkswaterstaat, dat we ons uiterste best gaan doen om onze maatschappelijke taken zo veilig mogelijk uit te voeren over de volle breedte van ons werkgebied, zowel in het fysieke als in het digitale domein.

Het is onze plicht en onze ambitie om ons land te beschermen tegen hoog water. De gebruikers moeten onze wegen en vaarwegen, oppervlaktewateren en objecten veilig kunnen gebruiken. Ook het werken aan de veiligheid van omwonenden van ons werkgebied is onze zorg. Bovendien zorgen we ervoor dat iedereen die bij Rijkswaterstaat of in onze opdracht werkt, zijn of haar werk veilig kan doen.

We streven naar een proactief veiligheidsniveau op de veiligheidscultuurladder. Dit betekent dat we binnen Rijkswaterstaat continu gericht zijn op het voorkomen van veiligheidsrisico's en incidenten en dat blijven doen.

Dat doen we door actief en effectief samen te werken aan veiligheid en goed af te stemmen. Zowel binnen Rijkswaterstaat als met onze maatschappelijke partners en met behoud van ieders verantwoordelijkheid. Wij van Rijkswaterstaat hebben daarin een voorbeeldfunctie en nemen een voortrekkersrol.

Wij werken daaraan volgens een veiligheidsmanagementsysteem dat erop is gericht de veiligheidssituatie van onze objecten en infrastructuur continu te verbeteren. Over de voortgang en de resultaten daarvan leggen we verantwoording af.

Als het gaat om de arbeidsveiligheid streven we naar nul doden en nul ernstig gewonden. Als anderen werken op onze terreinen, zorgen we ervoor dat ook zij voldoen aan de veiligheidseisen en -normen die we aan onze eigen medewerkers stellen.

Wij kennen de belangrijkste veiligheidsrisico's op onze netwerken. We werken continu samen aan het beter beheersen ervan en ontwikkelen het leiderschap, de kennis en het vakmanschap dat daarvoor nodig is.

Bovendien investeren we in een open cultuur die erop gericht is samen continu te verbeteren, te leren en elkaar scherp te houden. Een cultuur waarin we open het gesprek aangaan over risico's, dilemma's, fouten en onveilig gedrag.

Als het nodig is, spelen we veerkrachtig, daadkrachtig en professioneel in op gevaarlijke situaties en incidenten. We communiceren hier eerlijk, open en tijdig over en werken aan goede voorlichting over de veiligheid op en rond onze netwerken.

Ten slotte analyseren we incidenten om daarvan te leren. Opdat we maatregelen kunnen nemen om die incidenten in het vervolg te voorkomen. Daarmee krijgen we een steeds scherper oog voor nieuwe ontwikkelingen die de veiligheid in ons werkgebied bedreigen.

Oktober 2024

Martin Wijnen
Directeur-generaal Rijkswaterstaat

1.2 Ambitie en doelen

Rijkswaterstaat heeft zich gecommitteerd aan een proactieve en integrale aanpak van veiligheidszorg voor:

- Medewerkers en andere betrokkenen;
- Gebruikers van de wegen en de vaarwegen;
- Omwonenden.

Met als streven: nul doden en nul ernstig gewonden.

1.3 Gedragsregels voor projectmedewerkers

Voor dit project gelden de volgende gedragsregels:

1. Ik heb een voorbeeldfunctie.
2. Ik neem veiligheid altijd mee in mijn werk.
3. Ik zorg voor een veilige werkomgeving.
4. Ik stop elke klus die niet veilig voelt.
5. Ik meld (bijna)ongevallen altijd via 0800-8002 en bespreek deze.
6. Ik zorg voor de juiste persoonlijke bescherming (PBM's).

1.4 Relevante veiligheidsdomeinen

Voor dit project zijn de volgende aangekruiste veiligheidsdomeinen relevant:

☒ Arbeidsveiligheid (altijd relevant)	☒ Elektrische veiligheid
☒ Verkeersveiligheid	☐ Tunnelveiligheid
☐ Nautische veiligheid	☒ Constructieve veiligheid
☐ Veiligheid tegen overstroom	☐ Sociale veiligheid
☒ Externe veiligheid	☐ Brandveiligheid
☐ Machineveiligheid	☐ Integrale beveiliging

De aangekruiste veiligheidsdomeinen worden behandeld in dit IVP.

De definities van bovengenoemde veiligheidsdomeinen kun je terugvinden in Bijlage A.

2 Het project

2.1 Reikwijdte en grenzen project

2.1.1 *Omschrijving van het project/bouwwerk*

Op het hoofdwegennet van Noord-Nederland zullen in 2027-2028 diverse gedeelten Groot Onderhoud moeten hebben aan met name asfaltvoorzieningen en kunstwerken.

Het betreft op hoofdlijnen de volgende werkzaamheden:

- Vervangen van verhardingen;
- Verhelpen van stroefheidsissues ovv. Verhardingen (stroefheidsmaatregelen);
- Toepassen LVO-V verhardingen;
- Vervangen verhardingen conform MJPG (Meerjarenprogramma Geluidsanering) & GPP (geluidsproductieplafond) eisen;
- Onderhoud aan kunstwerken;
- Op niveau brengen dan wel vervangen van geleiderailconstructies;
- Conserveren van verkeerskundige draagconstructies;
- Herstellen en vervangen van geluidsbeperkende constructies;
- Verbreden van wegvakken;
- Het uitvoeren van de aangegeven verkeersveiligheidsmaatregelen;
- Onderhoudsmaatregelen op verzorgingsplaatsen die in de wegvakken liggen waar Groot Onderhoud plaatsvindt;
- Vervangen van kleine duikers;
- Vervangen van hekwerken;
- Realiseren van MJPG schermmaatregelen;
- Vervangen van de omschreven verkeersborden binnen de vastgestelde scopegebieden;
- Realiseren maatregelen rondom Traverse Harlingen.

In combinatie met Groot Onderhoud worden ook een aantal separate opdrachten meegenomen, waaronder:

- GPP (geluidsproductieplafond)/MJPG (Meerjarenprogramma Geluidsanering) bronmaatregelen;
- MJPG Geluidsschermen;
- Beheermaatregelen groen;
  - Op een aantal verzorgingsplaatsen en langs de A7 staan grote populieren. Deze bomen verliezen takken of waaien om. Op verschillende locaties dienen een aantal bomen te worden vervangen.
  - Uit wegbeplantingen waait hout en bomen sterven af. Een groot aantal beplantingen met voornamelijk essen (aangetast door essentaksterfte) moeten uitgedund worden.

Locaties beheermaatregelen groen

De navolgende locaties met het Groot Onderhoud aan de rijbanen combineren:

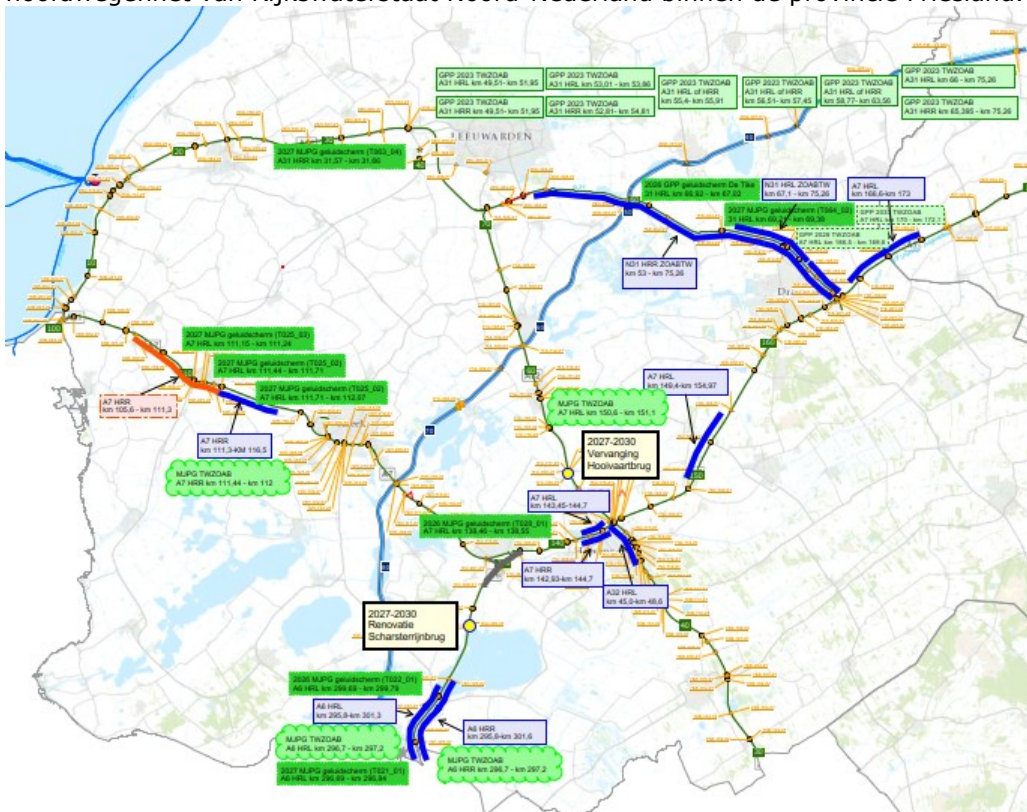
- A7 tussen hmp 154.0 en 155.0. Kappen van circa 80 st. bomen (diameter stam tussen 25 – 40 cm) in de berm van de linker-rijbaan van de rijksweg + 20 st. tussen 155.0 en 155.5.

- A7 aansluiting 27 Tijnje. Kappen van circa 195 st. populieren, diameter stam groter dan 40 cm. + herinrichten circa 100 are groen met gesloten beplanting.
- A7 VZP de Vonken: populieren in verblijfsgebied. Kappen van circa 165 populieren en het herinrichten van circa 80 are groen met gesloten beplantingen en gazon.
- A7 VZP de Walden: populieren in verblijfsgebied. Kappen van circa 175 populieren en het herinrichten van circa 115 are groen met gesloten beplantingen en gazon.
- A7 VZP de Horne: populieren in verblijfsgebied; kappen van circa 90 populieren en het herinrichten van circa 50 are groen met gesloten beplantingen en gazon.

2.1.2

Locatie van het bouwwerk (fysieke grenzen)

De locaties waar de werkzaamheden worden uitgevoerd liggen verspreid over het hoofdwegennet van Rijkswaterstaat Noord-Nederland binnen de provincie Friesland.

In bovenstaande overzichtsfoto is een gedeelte van het areaal van Rijkswaterstaat Noord-Nederland (Friesland) zichtbaar met daarin de uit te voeren werkzaamheden.

2.2 Betrokken partijen

Deze paragraaf bevat een overzicht van alle betrokken partijen, die belang hebben bij dit IVP.

2.2.1 Opdrachtgever

Organisatie	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat Directoraat Generaal Rijkswaterstaat
Naam	<i>J. Nieuwenhuis</i>
Bezoekadres	<i>Zuidersingel 3</i>
Postcode en Plaats	<i>8911 AV, Leeuwarden</i>
Telefoonnummer	<i>+31627061546</i>
Emailadres	<i>Jorrit.nieuwenhuis@rws.nl</i>

2.2.2 Opdrachtnemer(s)

Organisatie	<i>n.n.b.</i>
Naam	
Bezoekadres	
Postcode en Plaats	
Telefoonnummer	
Emailadres	

2.2.3 Overige partijen

Nog niet van toepassing.

2.3 Coördinator Ontwerpfase, V&G-coördinator en Coördinator Uitvoeringsfase

2.3.1 Coördinator Ontwerpfase, namens de opdrachtgever

De opdrachtgever dient op grond van artikel 2.26 van het Arbobesluit zich ervan te vergewissen dat in de ontwerpfase wordt veiliggesteld dat werkgevers in de uitvoeringsfase in staat zijn hun verplichtingen op grond van het Arbobesluit na te komen.

De wettelijke Ontwerpfase loopt totdat de schop de grond in gaat en eindigt dus niet na Contractgunning. In voorkomende gevallen kunnen Ontwerpfase en Uitvoeringsfase parallel lopen. De ontwerpfase begint bij de verkenning en loopt door tot de daadwerkelijke keuze hoe een bouwwerk tot stand gebracht gaat worden. Dit betreft dus ook de uitvoeringsfasering, te gebruiken materialen, te gebruiken methoden, technieken, afzetting etc. De ontwerp- en uitvoeringsfase zijn niet altijd scherp te scheiden op een bepaald moment. De ontwerpfase kan doorlopen of herleven tijdens de uitvoeringsfase. Bijvoorbeeld door keuzes die gemaakt worden bij de verdere uitwerking van werkmethodeken.

Coördinator Ontwerpfase

Organisatie	<i>Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat</i>
Naam	<i>K. Kamstra</i>
Bezoekadres	<i>Zuidersingel 3</i>

Postcode en Plaats   *8911 AV, Leeuwarden*
 Telefoonnummer   *+31653420969*
 Emailadres   *Kanter.kamstra@rws.nl*

2.3.2 *V&G-Coördinator Opdrachtgever*

De technisch manager is verantwoordelijk voor de uit te voeren taken op het gebied van veiligheid en vervult de taak als coördinator ontwerpfase. De V&G coördinator Opdrachtgever (VGC) heeft daarbij een adviserende en toetsende rol.

V&G-Coördinator Opdrachtgever

Organisatie   *Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Directoraat-
 Generaal Rijkswaterstaat*
 Naam   *A. Heidstra*
 Bezoekadres   *Zuidersingel 3*
 Postcode en Plaats   *8911 AV, Leeuwarden*
 Telefoonnummer   *+31653891506*
 Emailadres   *Andries.heidstra@rws.nl*

2.3.3 *Coördinator Uitvoeringsfase, namens de Opdrachtnemer*

De coördinator voor de uitvoeringsfase heeft als taak om namens de opdrachtnemer (uitvoerende partij):

- a. Te bewerkstelligen dat de maatregelen die werkgevers en zelfstandigen nemen op de bouwplaats te bescherming van de veiligheid en gezondheid van werknemers en zelfstandigen op doeltreffende wijze worden toegepast;
- b. Met het oog op de bescherming van de werknemers en zelfstandigen zeker te stellen dat gelijktijdig of achtereenvolgend aanwezige werkgevers en zelfstandigen op de bouwplaats de werkzaamheden goed op elkaar afstemmen;
- c. De voorlichting van werknemers op de bouwplaats te bewerkstelligen;
- d. De nodige maatregelen te nemen opdat alleen bevoegde personen de bouwplaats kunnen betreden;
- e. Ervoor te zorgen dat het IVP (V&G-plan) en het IVD (V&G-dossier) worden aangepast indien de voortgang van het bouwwerk of de onderdelen daarvan daartoe aanleiding geven;
- f. Doeltreffende maatregelen te nemen indien werkgevers of zelfstandigen naar zijn oordeel niet of in onvoldoende mate of op onjuiste wijze uitvoering geven aan een samenhangende toepassing van hun verplichtingen als bedoeld onder

Coördinator Uitvoeringsfase

Organisatie   *n.n.b.*
 Naam
 Bezoekadres
 Postcode en Plaats
 Telefoonnummer
 Emailadres

2.3.4 *Verdeling van overige taken en verantwoordelijkheden*

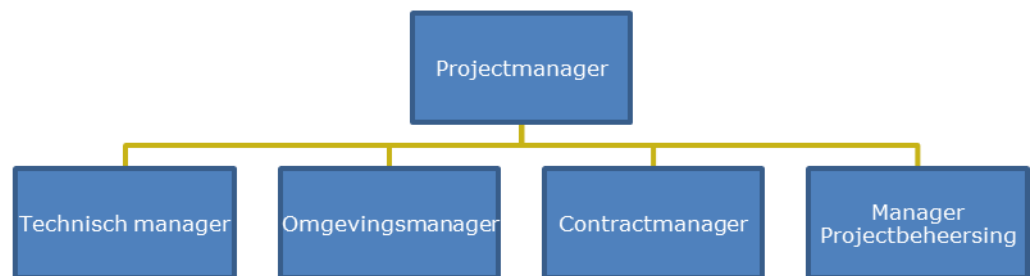
Veiligheid is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van Opdrachtgever en Opdrachtnemer. Zowel de Opdrachtgever als de Opdrachtnemer heeft taken,

bevoegdheden en verantwoordelijkheden wat betreft het aspect veiligheid in het Project.

Taken en verantwoordelijkheden Opdrachtgever

Vanuit de Arbeidsomstandighedenwetgeving heeft de Opdrachtgever een verantwoordelijkheid ten aanzien van veiligheid en gezondheid vanaf de planfase tot en met de gebruiks- of sloopfase. Deze verantwoordelijkheid is vastgelegd in afdeling 5 (Bouwproces) van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

Het projectteam B-wegen van Rijkswaterstaat Noord-Nederland is georganiseerd conform het IPM (Integraal Projectmanagement) -model. Onderstaande organogram geeft de IPM-rollen weer.

De verantwoordelijkheden met betrekking tot integrale veiligheid per IPM-rolhouder zijn in het algemeen als volgt (zie het Kader Integrale Veiligheid in Projecten voor een compleet overzicht):

- Projectmanager (PM)
  - Is eindverantwoordelijk voor veiligheid binnen de projectscope.
  - Is verantwoordelijk voor veiligheidscultuur binnen projectteam en scopegebied.
- Technisch Manager (TM)
  - Is operationeel verantwoordelijk voor borging van integrale veiligheid tijdens het project.
  - Vervult de rol als coördinator ontwerpfase volgens het Arbobesluit.
- Manager Projectbeheersing (MPB)
  - Borgt dat integrale veiligheid is ingebed in alle projectbeheersprocessen.
- Omgevingsmanager (OM)
  - Is verantwoordelijk voor het contact met de omgeving.
- Contractmanager (CM)
  - Is verantwoordelijk voor de contractbeheersing. Onderdeel hiervan is ervoor te zorgen dat de documenten die ter acceptatie worden ingediend worden getoetst.
  - CM of contractadviseur beoordeelt mede of wordt voldaan aan de contracteisen.

2.4 Planning van de werkzaamheden

Beoogde datum aanvang werkzaamheden op 1-3-2027

bouwlocatie/in areaal

Beoogde datum einde werkzaamheden n.n.b.

3 Maatregelen

In de RI&E (Bijlage B) zijn de specifieke risico's geïdentificeerd. Deze hebben geen betrekking op de specifieke gevaren en risico's die behoren bij het werk van de individuele betrokken werkgevers. Deze werkgeversrisico's dienen vermeld te worden in de eigen RI&E van de individueel betrokken werkgevers of in een afgeleid specifieke RI&E. In de RI&E behorende tot dit IVP (bijlage B) gaat het om gevaren die de gebruikelijke risico's overstijgen, zoals gevaren door het werken met extra risico door de aanwezigheid van asbest of asbesthoudende producten, vervuilde grond, grondwater en/of waterbodems, bedelving, vastraken of gevaren die ontstaan door de gelijktijdige of opeenvolgende werkzaamheden van de diverse partijen (werkgevers, hun werknemers en zelfstandigen) op de bouwplaats en gevaren die voortvloeien uit de samenloop van een bouwproces met een doorlopende exploitatie zoals de omgeving en het verkeer in het areaal.

In dit hoofdstuk worden de maatregelen beschreven waarmee de geïdentificeerde risico's uit bijlage B worden gemitigeerd. Deze beperken zich tot de genoemde "toprisico's" zoals beschreven in paragraaf 3.1. Hoewel het IVP een dynamisch document is, en geactualiseerd wordt zodra de werkzaamheden daartoe aanleiding geven, geldt dit zeker voor dit hoofdstuk. Hierbij kan het IVP in de ontwerpfase worden gecomplementeerd met het opnemen van beheersmaatregelen in de uitvoeringsfase door de uitvoerende partij waarbij de keuze voor de beheersmaatregelen in de uitvoeringsfase tot stand komen door toepassing van de arbeidshygiënische strategie.

3.1 Ontwerprisico

In de Ontwerp-RI&E (bijlage B) zijn de aanwezige specifieke gevaren geëvalueerd op basis van de waarschijnlijkheid dat een gevaarlijke gebeurtenis of blootstelling zich voordoet in combinatie met de ernst van het letsel of ziekte die daardoor kan worden veroorzaakt. Hierbij is de Fine & Kinney methodiek toegepast. Hierdoor worden de risico's beoordeeld als:

- Licht risico,
- Mogelijk risico,
- Substantieel risico,
- Hoog risico,
- Zeer hoog risico.

Uit de Ontwerp-RI&E worden het substantieel risico, hoog risico en zeer hoog risico beschreven als top risico's. Uit de Ontwerp RI&E (bijlage B) blijkt dat er sprake is van de volgende top risico's en hebben allen betrekking op in het veiligheidsdomein "Arbeidsveiligheid".

Blootstelling aan asbest of asbesthoudende producten (Substantieel risico)

Er worden diverse werkzaamheden uitgevoerd aan kunstwerken waarbij aan betonconstructies wordt gewerkt. Tevens worden werkzaamheden in de berm uitgevoerd in het kader van wegverbreding, waarbij het mogelijk is dat deze is vervuild met asbesthoudend materiaal.

Opdrachtgever heeft verschillende asbestinventarisaties uitgevoerd en opgenomen in de bestaande IVD's. Deze informatie zal aan de opdrachtnemer ter beschikking worden gesteld. Op het moment van schrijven zijn de asbestinventarisaties en IVD's

nog niet actueel en incompleet. Hierdoor is het onvoldoende duidelijk of er sprake is van blootstelling aan asbest tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. Opdrachtnemer dient rekenschap te houden met de kans op blootstelling aan asbest tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. In opdracht van de opdrachtgever zal aanvullend asbest-onderzoek worden uitgevoerd door de opdrachtnemer indien er sprake is van ontbrekende informatie over de eventuele aanwezigheid van asbest of asbesthoudende producten m.b.t. de uit te voeren werkzaamheden. De resultaten van het aanvullende asbestonderzoek dienen verwerkt te worden in het IVD.

Werkzaamheden waarbij er een gevaar is op blootstelling aan gezondheids- of milieugevaarlijke chemische stoffen waaronder Chroom-6 en teerhoudend asfalt (Substantieel risico)

Er worden diverse leuning op kunstwerken vervangen of opnieuw geconserveerd. Hierbij is het niet duidelijk of de bestaande conservering Chroom 6 of andere gezondheidsschadelijke stoffen bevat. Daarnaast worden werkzaamheden uitgevoerd aan bestaand asfalt welke mogelijk teer bevat. De bestaande IVD's beschikken niet over deze actuele informatie. Hierdoor is er een substantieel risico aanwezig dat werknemers tijdens de uitvoering van de werkzaamheden in aanraking kunnen komen met deze gezondheidsschadelijke stoffen.

- In opdracht van de opdrachtgever zal door de opdrachtnemer een onderzoek worden uitgevoerd aan de te bewerken constructiedelen zoals leuning en bestaand asfalt om de juiste beheersmaatregelen ten behoeve van het uitvoeren van de werkzaamheden te kunnen bepalen. Indien er sprake is van bewerking chroom-6 houdende verf wordt van opdrachtnemer verwacht het Beheersregime Chroom-6 en andere gevaarlijke stoffen toe te passen m.b.t. de arbeidshygiëne bij het werken aan verven en coatings.
- Om vast te stellen of er sprake is van teerhoudend asfalt wordt van opdrachtnemer verwacht een onderzoek uit te voeren volgens de CROW richtlijn 210 "Omgaan met vrijgekomen asfalt".

Werkzaamheden waarbij er een kans is op verdrinkingsgevaar (Substantieel risico)

Er worden werkzaamheden uitgevoerd aan remmingswerken vanaf het water. Het is mogelijk dat tijdens de werkzaamheden onvoldoende collectieve beschermingsmiddelen aanwezig zijn. Hierdoor is een kans op verdrinkingsgevaar aanwezig ten gevolge van het onbedoeld te water geraken. De opdrachtnemer dient maatregelen te nemen ter voorkoming van verdrinkingsgevaar conform de arbeidshygiënische strategie.

3.2 Hulpverlening

Hoewel hulpverlening geen veiligheidsthema is, dient men met de volgende rekening te houden:

De openbare hulpverleningsdiensten (OHD) in Nederland bestaat uit de brandweer, de politie en de GHOR (Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen). De OHD kennen elk hun eigen organisatie en wettelijke taken en werken samen bij hulpverlening en rampenbestrijding.

In alle fasen van het Werk dienen hulpverleningsdiensten ter plaatse kunnen komen. Bij 'normaal' gebruik van het areaal zijn er geen voorziene belemmeringen voor toegang. Afhankelijk van het werk kan deze situatie veranderen. De

Opdrachtnemer zal hier te allen tijde rekening mee moeten houden bij de uitvoering van zijn werkzaamheden.

Van opdrachtgever en opdrachtnemer wordt verwacht dat ze de verplichtingen van de hulpverlening maximaal respecteren en faciliteren. Voor de opdrachtnemer betekent dat:

- Het verlenen van doorgang aan de hulpverleningsdiensten;
- Het vrijhouden van doorgangen voor hulpverlening gedurende de werkzaamheden;
- Het tijdig bespreken van toegangsroutes voor de hulpverlening.

Binnen Rijkswaterstaat wordt op het moment van schrijven gewerkt aan een nieuw format voor het calamiteitenmanagementplan. Hierin zal o.a. een stroomschema worden opgenomen met daarin een overzicht van de te informeren IPM-rolhouders in het geval van een (ernstige) calamiteit. Het calamiteitenmanagementplan zal voor aanvang van de werkzaamheden van opdrachtnemer worden verstrekt.

4 Afspraken

4.1 Afstemming integrale veiligheid en coördinatie

Op basis van het resultaat van de contractvoorbereidingsfase zal opdrachtnemer de realisatie van de bouwwerken, zoals bedoeld in het Arbobesluit, voortzetten in de realisatiefase. De opdrachtnemer zal hiervoor een coördinator aanstellen. In een overdrachtsbespreking zullen formeel de veiligheidsdocumenten worden overgedragen en de integrale veiligheidsrisico's en beheersmaatregelen worden besproken. Het gaat in ieder geval om de volgende documenten:

- Integraal Veiligheidsplan (IVP) gebaseerd op de contractvoorbereidingsfase;
- Ontwerp-RI&E (als onderdeel van het IVP) uit de contractvoorbereidingsfase;
- Integraal veiligheidsdossier;
- Sjabloon "Bulkmeldingen";
- Overige relevante documenten.

De rollen en taken van opdrachtnemer op het gebied van projectmanagement, omgevingsmanagement en contractmanagement/ondersteuning zijn beschreven in de vraagspecificatie proces. De rollen en taken die direct te maken hebben met integrale veiligheid wordt hierin ook benoemd.

Opdrachtnemer dient zijn beleid op het gebied van integrale veiligheid conform de eisen van de vraagspecificatie proces na te komen. Ook dient opdrachtnemer zich te conformeren aan de veiligheidshuisregels van Rijkswaterstaat.

4.2 Actualisatie IVP en RI&E

Dit IVP is opgesteld tijdens de contractvoorbereidingsfase. Het wordt geactualiseerd aan het begin van elke volgende projectfase en/of na elke actualisering van de RI&E. De RI&E dient geactualiseerd te worden indien de voortgang van het bouwwerk of onderdelen daarvan daartoe aanleiding geven.

4.3 Warme overdracht

Bij gunning

Na afloop van de contractvoorbereidingsfase zal opdrachtgever het werk uitbesteden aan een marktpartij (opdrachtnemer). Tijdens een overdrachtsbespreking zal de coördinator ontwerpfase voor de contractvoorbereidingsfase (Rijkswaterstaat) in een warme overdracht o.a. de volgende documenten overdragen aan de coördinator uitvoeringsfase van de opdrachtnemer:

- Ontwerp-RI&E tot en met de contractvoorbereidingsfase;
- Relevante informatie uit het beschikbare Integraal Veiligheidsdossier (IVD).

In het overleg wordt o.a. dit IVP en het IVD (incl. object-RI&E 's) besproken. Tijdens het overleg worden verwachtingen ten aanzien van veiligheid gedeeld en worden afspraken gemaakt over directe communicatielijnen in geval van incidenten. Ten behoeve van het registreren van incidenten wordt het sjabloon "Bulkmeldingen" van Rijkswaterstaat gebruikt. Deze zal door opdrachtgever tijdens de warme overdracht worden overgedragen aan opdrachtnemer.

In het overleg worden ook belangrijke telefoonnummers en contactpersonen gedeeld.

Na afloop contract

Bij het aflopen van het contract zullen alle relevante (veiligheids-)stukken als o.a. de bijgewerkte (actuele) IVD's weer worden overgedragen aan Rijkswaterstaat.

5 Wijze van toezicht

Rijkswaterstaat heeft als opdrachtgever de verplichting om toe te zien of de contractverplichtingen en veiligheidseisen voortvloeiende uit de Arbeidsomstandigheden en het contract worden nageleefd in de uitvoeringsfase. Op welke wijze en in welke hoedanigheid zal nader afgestemd moeten worden. Rijkswaterstaat kan er bijvoorbeeld voor kiezen om safety walks of veiligheidsrondes in te plannen.

De opdrachtnemer heeft na gunning de verplichting om de door Rijkswaterstaat opgelegde veiligheidsmaatregelen na te leven én aan te geven op welke wijze de naleving wordt geborgd. De wijze waarop de opdrachtnemer de veiligheidsmaatregelen gaat naleven wordt beschreven in het V&G-plan uitvoeringsfase. Hiervoor geniet het de voorkeur dat het door de opdrachtgever aangeleverde IVP inclusief bijlagen wordt gecomplementeerd door de ON met de aanvullende informatie voor de uitvoeringsfase. Een separaat V&G-plan voor de uitvoeringsfase is toegestaan mist deze aansluit bij het IVP in de ontwerpfase. In dit hoofdstuk is uitgewerkt hoe inhoud wordt gegeven aan het toezicht op de maatregelen zoals bedoeld in hoofdstuk 3.

5.1 Toezicht door de opdrachtgever

De opdrachtgever is ervoor verantwoordelijk dat het object veilig is en blijft en dat er toezicht is op naleving van de veiligheidsregels van het object.

Hieraan geeft de OG (risicogestuurd) invulling met:

- de PSU en de PFU met daarin aandacht voor de veiligheidsaanpak van opdrachtnemer;
- deelname aan startwerk- en veiligheids-/bouwoverleggen van opdrachtnemer;
- minimaal 1 x per jaar een safety walk met de directie/topmanagement (OG/ON);
- ongeplande en geplande veiligheidsrondes met periodieke deelname van IPM-rolhouders;
- systeemgerichte contractbeheersing (systeem- en procestoetsen op integrale veiligheid);
- waarnemingsrondes (brede scope, waarvan veiligheid onderdeel is);
- producttoetsen in het kader van acceptatie;
- producttoetsen o.b.v. risicovolle werkzaamheden;
- beoordeling van de voortgangsrapportage van de ON en overleg hierover;
- beoordeling van door opdrachtnemer gemelde incidenten, ongevallen, security incidenten, ongevalsonderzoek rapportages en afstemming hierover en het doormelden van de incidenten in de landelijke database van het MIR;
- periodieke trendanalyse van eigen observaties en meldingen en rapportages van de ON.

5.2 Toezicht door de opdrachtnemer

Opdrachtnemer is verantwoordelijk voor het veilig en met zo min mogelijk hinder voor het (vaar)wegverkeer verlopen van de werkzaamheden en het houden van toezicht hierop. In dit kader is opdrachtnemer verantwoordelijk voor de coördinatie

van de interactie met onderaannemers, overige neven-opdrachtnemers, derden, voorgeschreven zelfstandige hulppersonen, doorgaande exploitatiewerkzaamheden en de omgeving. Hiertoe houdt de ON toezicht op m.n.:

- dat de (samenwerkende) partijen de V&G beschermingsmaatregelen doeltreffend toepassen;
- dat de (samenwerkende) partijen de werkzaamheden goed op elkaar afstemmen;
- de effectiviteit van de maatregelen, ter voorkoming van het betreden van de werklocatie(s) door onbevoegden.

Hoe opdrachtnemer invulling geeft aan deze wettelijke en contractuele verplichtingen wordt geborgd in m.n. zijn veiligheidsbeheerssysteem, het V&G-plan en de (V&G) werkplannen.

Aangezien de opdrachtnemer zijn deel van de verantwoording op het gebied van veiligheid niet geheel aan zijn onder-opdrachtnemer kan overdragen, dient er een goede afstemming te zijn tussen de coördinator ontwerpfase van de opdrachtgever en de coördinator uitvoeringsfase van de opdrachtnemer.

Om te kunnen voldoen aan de ketenaansprakelijkheid dient de opdrachtnemer kennis te nemen van de wettelijke V&G-documenten van zijn onder-opdrachtnemer(s) zoals het V&G-plan met bijbehorende RI&E en deze te accorderen.

Voor de coördinatie van werk en werkzaamheden door neven-opdrachtnemers, derden en voorgeschreven zelfstandige hulppersonen stelt opdrachtnemer een plan op waarmee invulling wordt gegeven aan de coördinatie van:

- toegang verschaffen en begeleiding in het areaal;
- veiligheid en gezondheid;
- hinder en verkeersmaatregelen;
- communicatie met de wegbeheerder;
- aanvraag en afgifte (werk)vergunningen, ontheffingen, beschikkingen en/of toestemmingen;
- coördinatieplanning;

De opdrachtnemer dient de werkzaamheden met betrekking tot verkeersmanagement te zodanig te verrichten dat veiligheid en minimale verkeershinder zijn gewaarborgd. Hiervoor stelt opdrachtnemer een locatiespecifiek Verkeersmaatregelen- en Calamiteitenplan op.

6 Verantwoording van BTO-keuzen

De opdrachtgever dient ervoor te zorgen dat in de ontwerpfase wordt veiliggesteld dat werkgevers in de uitvoeringsfase in staat zijn hun verplichtingen op grond van de Arbowet na te komen. Door bouwkundige, technische en organisatorische keuzen die de opdrachtgever in de ontwerpfase maakt, moet de opdrachtgever bepaalde risico's wegnemen of als dat redelijkerwijs niet mogelijk is, beperken.

Om hieraan te kunnen voldoen worden in het IVP de bouwkundige, technische en organisatorische keuzen, die in verband met de veiligheid en gezondheid van de werknemers en zelfstandigen worden gemaakt, alsmede de onderzoeken en rapporten die de onderbouwing van deze keuzen ondersteunen opgenomen in het IVP of overgedragen aan de ON middels een Integraal Veiligheidsdossier (IVD).

De gemaakte BTO-keuzen hebben in hoofdlijnen betrekking op:

- Verbreding van wegbreedte om contraflowsystemen te kunnen toepassen tijdens werkzaamheden in de beheer- en onderhoudsfase. Het betreft een Technische keuze om het mogelijk te maken een of meerdere rijstroken af te kunnen sluiten tijdens het uitvoeren van "latere" beheer- en onderhoudswerkzaamheden.
- Toepassen van specifieke verkeersmaatregelsystemen tijdens de uitvoering van de werkzaamheden zoals het toepassen van contraflowsystemen en tijdelijke afsluitingen ter bescherming van de uitvoerden tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. Het betreft een organisatorische keuze:
  - A6 HRR km 295,8-301,6 en HRL 295,8-301,3: Het betreft een 2*2 autosnelweg met hoge intensiteiten. Op basis van de uit te voeren werkzaamheden/duur van de uitvoering en de beschikbare verhardingsbreedte is gekozen voor een 4-0 systeem. Dit systeem heeft voldoende capaciteit om het verkeer te verwerken.
  - A7 HRL km 173 – 166,6: Op basis van de uit te voeren werkzaamheden en duur van de uitvoering is gekozen voor een 4-0 systeem. Het 4-0 systeem geeft een kleine kans op filevorming in de spits (tot max. 1 km).
  - A7 HRL km 154,7 – 149,6: Op basis van de uit te voeren werkzaamheden en duur van de uitvoering is gekozen voor een 4-0 systeem. Het 4-0 systeem geeft een kleine kans op filevorming in de spits (tot max 1 km).
  - A7 HRR km 105,6 – 118: Op basis van de uit te voeren werkzaamheden is in de eerste fase gekozen voor een 2-0 systeem. In de tweede en derde is gekozen voor een 3-0 systeem. Het 3-0 systeem geeft een kleine kans op filevorming in de spits.
  - N31 HRR km 52,75 – 76,35 en HRL 76,35 – 67,10: Is een 2*2 autoweg met relatief hoge intensiteiten. Op basis van de uit te voeren werkzaamheden en duur van de uitvoering is gekozen voor een weekendafsluitingen.

- A32 HRL km 45 – 48,6: Op basis van de uit te voeren werkzaamheden/duur van de uitvoering en complexe situatie (knooppunt/weefvakken) en aansluiting is gekozen voor weekendafsluitingen.
- Het in opdracht van de OG laten uitvoeren van onderzoeken waaronder de aanwezigheid van Chroom-6, asbest en asbesthoudende producten en ander noodzakelijk grondonderzoek. Doordat niet alle benodigde informatie beschikbaar is uit de bestaande IVD, wordt het uitvoeren van de noodzakelijke onderzoeken als opdracht bij ON neergelegd. De hieruit beschikbare informatie wordt hierop toegevoegd aan het betreffende IVD. Het betreft een Organisatorische keuze om de onderzoeken uit te laten voeren door de ON als uitvoerende partij in plaats van deze zelf uit te voeren. Hierdoor wordt door de OG veiliggesteld dat de ON als uitvoerende partij tijdens de uitvoering van de werkzaamheden doeltreffende maatregelen kan nemen om te voorkomen dat uitvoerenden worden blootgesteld aan gevaarlijke stoffen. Dit door de beschikbaarheid van alle benodigde informatie.

7 Opleiding en instructie

Alle projectmedewerkers van Rijkswaterstaat hebben de e-learning Integrale Veiligheid gevolgd op het Leerportaal van I&W.

Alle projectmedewerkers van Rijkswaterstaat die regelmatig op de bouwplaats komen zijn VCA-VOL gecertificeerd.

Alle projectmedewerkers van Rijkswaterstaat die op een bouwplaats komen van een aannemer, die aangesloten is bij de Governance Code Veiligheid in de Bouw, beschikken over een geldige GPI.

Alle projectmedewerkers van Rijkswaterstaat hanteren de Veiligheidshuisregels Rijkswaterstaat.

7.1 Voorlichting

Als werkgever is Rijkswaterstaat verantwoordelijk voor de eigen werknemers (incl. inhuur). Dat wil zeggen dat werknemers beschermd moeten worden tegen de gevaren en risico's van het werk. Voor bescherming tegen de risico's van het werk (ook op de bouwplaats) moeten de medewerkers worden voorgelicht, geïnstrueerd en tijdig de beschikking krijgen over geschikte persoonlijke beschermingsmiddelen.

Alle projectmedewerkers die werkzaamheden (o.a. waarnemingen, toetsen en testen) op de bouwplaats verrichten, ontvangen bij toetreding in het project een project specifieke veiligheidsvoorlichting. De 'Veiligheidshuisregels RWS' zijn de basis van deze veiligheidsvoorlichting. De projectmedewerkers ontvangen persoonlijk voorlichting over:

- de wettelijke verplichtingen en het veiligheidsbeleid van Rijkswaterstaat;
- toegang tot projectlocaties;
- de verkeersregels op de projectlocaties;
- de gedragsregels;
- de regels voor een veilige werkomgeving;
- het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen;
- het aanspreken op onveilig gedrag;
- het stilleggen van werkzaamheden;
- hoe te handelen bij een ongeval;
- het melden van incidenten.

Iedere IPM-rolhouder is ervoor verantwoordelijk dat de projectmedewerkers binnen zijn/haar discipline tijdig worden voorgelicht.

De opdrachtnemer is verantwoordelijk voor de voorlichting van zijn medewerkers en de medewerkers van de door hem ingeschakelde onderaannemers en moet zich houden aan de contractueel overeengekomen (huis)regels.

7.2 Opleiding

Om invulling te kunnen geven aan de verantwoordelijkheden ten aanzien van veiligheid en gezondheid dient de deskundigheid in deze geborgd te zijn.

De opdrachtgever geeft hieraan invulling door middel van een aantal standaard opleidingen. In onderstaande tabel is opgenomen wie binnen het projectteam welk opleidingsniveau moet hebben.

Van alle RWS-projectmedewerkers wordt verwacht dat ze vanaf de contractvoorbereidingsfase de basiscursus Integrale Veiligheid (e-learning) gevolgd hebben. Alle projectmedewerkers van het cluster PPO NN-B Wegen, die voor hun werk de werklocaties bezoeken, moeten in het bezit zijn van een geldig VCA-VOL certificaat.

Naast de verplichte opleidingen zijn er nog verschillende aanvullende veiligheidsopleidingen die gevolgd kunnen worden. Zie de site van het Corporate Learning Centre op het Rijksportaal van RWS.

Bij werkzaamheden kan opdrachtnemer eisen dat de bouwplaats bezoekers in het bezit zijn van een VCA-persoonscertificaat. In dat geval moet in overleg met de opdrachtnemer overeengekomen worden of het mogelijk is om evt. bezoekers onder begeleiding van een persoon met VCA-VOL de bouwplaats te laten betreden.

Bouwers en installateurs, aangesloten bij de Governance Code Veiligheid in de Bouw, eisen de GPI per 1 april 2019 voor alle eigen medewerkers, onderaannemers, toeleveranciers en ook vertegenwoordigers van opdrachtgevers en ingenieursbureaus, die werkzaamheden verrichten op hun bouwplaatsen.

Rijkswaterstaat heeft zich als opdrachtgever aan de GPI geconformeerd. Ook RWS-medewerkers en -managers die bouwlocaties bezoeken moeten de Generieke Poortinstructie (GPI) volgen. De GPI is overigens geen vervanger van de VCA.

De ON is verantwoordelijk voor het inzetten van de juiste deskundigheid voor de voorbereiding en de uitvoering van de werkzaamheden. Hieraan liggen zowel wettelijke als contractuele eisen ten grondslag.

Bijlage A   Definities

Algemene definities	
Veiligheid	Het wegnemen van en/of preventief beheersen van risico's die kunnen leiden tot letsel of economische of milieuschade.
Integrale veiligheid	Alle veiligheidsdomeinen van een systeem in samenhang beschouwd, gedurende de volledige lifecycle van een object of een netwerkschakel.
Risico	Een risico is een onzekere toekomstige gebeurtenis met negatieve consequenties, op het gebied van persoonlijk leed, economische en milieuschade en imagoschade. Onder veiligheidsrisico's worden met name de eerste twee verstaan. Een risico wordt veelal beschreven als product van kans van optreden en gevolg.
Beheersen van Risico's	Indien het risico niet kan worden weggenomen dient het op een voor RWS acceptabel niveau te worden gebracht. Acceptabel is een op basis van de risicomatrix afgewogen risico. Het restrisico moet expliciet afgewogen cf kader VM

Definities veiligheidsdomeinen	
NB Onderstaande veiligheidsdomeinen zijn van toepassing gedurende alle levensfasen van een object (kunstwerk, (vaar)wegvak, machine, installatie, etc.)	
Arbeidsveiligheid	Het wegnemen van en/of het preventief beheersen van risico's bij de uitvoering van werkzaamheden door medewerkers van Rijkswaterstaat en door diegenen die voor RWS werken.
Verkeersveiligheid	Het wegnemen van en/of preventief beheersen van risico's voor verkeersdeelnemers op de weg.
Nautische veiligheid	Het wegnemen van en/of preventief beheersen risico's voor verkeersdeelnemers op de vaarweg en op zee.
Waterveiligheid	Het wegnemen van en/of preventief beheersen van risico's van overstromen, wateroverlast en waterschaarste.
Externe veiligheid	Het wegnemen van en/of preventief beheersen van risico's van incidenten met gevaarlijke stoffen langs transportroutes (weg, water, spoor, buisleiding) of stationaire installatie.
Machineveiligheid	Het wegnemen van en/of preventief beheersen van risico's van machines.
Elektrische veiligheid	Het wegnemen van en/of preventief beheersen van risico's van elektrische installaties.
Tunnelveiligheid	Het wegnemen van en/of preventief beheersen van risico's voor verkeersdeelnemers in tunnels.
Constructieve veiligheid	Het wegnemen van en (proactief) beschermen tegen risico's van bezwijken van een constructie.
Sociale veiligheid	Het wegnemen van en/of preventief beheersen van risico's voor medewerkers van RWS en gebruikers van onze voorzieningen tegen gevaar dat veroorzaakt wordt door of dreigt van de kant van menselijk handelen in de openbare ruimte.
Brandveiligheid	Het wegnemen van en/of preventief beheersen van risico's van brand.
Integrale beveiliging	Het wegnemen van en/of preventief beheersen van risico's van menselijk gedrag (bewust en onbewust, bedoeld en onbedoeld, gewild en ongewild) die de staat, aard en functionaliteit van het areaal van Rijkswaterstaat kunnen aantasten.

Definities binnen Integrale beveiliging	
Fysieke beveiliging	Het wegnemen van en/of preventief beheersen van risico's van fysiek menselijk gedrag (bewust en onbewust, bedoeld en onbedoeld, gewild en ongewild) die de staat, aard en functionaliteit van het areaal van Rijkswaterstaat kunnen aantasten.
Informatiebeveiliging	Het wegnemen van en/of preventief beheersen van risico's van menselijk gedrag in de vorm van indringing in de informatiesystemen (bewust en onbewust, bedoeld en onbedoeld, gewild en ongewild) die de staat, aard en functionaliteit van het areaal van Rijkswaterstaat kunnen aantasten.
Bescherming persoonsgegevens	Het wegnemen van en/of preventief beheersen van risico's van onrechtmatig en/of onrechtvaardig gebruik van persoonsgegevens.

Bijlage B   Ontwerp RI&E

Deze bijlage bevat de concrete risico's verbonden aan werkzaamheden binnen de projectscope, te weten objectspecifieke risico's en samenlooprisico's. Deze vormen de basis voor de maatregelen, afspraken en wijze van toezicht zoals beschreven in dit IVP.